

Development of an Educational Management Model Integrated with the Student Cares System to Promote Career Skills among Ethnic Minority

Students at Pangmapha Pittayasan School

The Secondary Educational Service Area Office Maehongson

Siam Ruangsuksai ¹

1 Pangmapha Pittayasan School, Thailand; siam_rpk21@hotmail.com (Corresponding Author)

Abstract

This study aimed to develop an educational management model integrated with a student care system to promote vocational skills for underprivileged ethnic minority students, enabling them to earn income while studying. The objectives were to examine the current situation and guidelines for developing the model, to construct and validate the model, and to study the results of its implementation. This research employed a Research and Development (R&D) approach using mixed methods and was carried out in five steps: assessing the current situation, defining development guidelines, drafting the model, validating the model, and implementing the model. The findings revealed that (1) educational management and the student care system were at a high level. Key development strategies included flexible curricula aligned with the context, community participation, hands-on training through community learning resources, the use of local materials, authentic assessment, staff development with motivational support, adequate budgeting, and partnerships with enterprises to generate student income. (2) The developed model consisted of seven components: principles, objectives, inputs, processes, outputs, environment, and success conditions. (3) The model's appropriateness and feasibility were rated at a high level. (4) The implementation involved eight vocational skills, with knowledge and skills rated as good, personal attributes rated as very good, an average income of 7,339 Baht, high stakeholder satisfaction, and recognition through the national "One School, One Innovation" Gold Award in 2024.

Keywords: Educational Management, Student Cares System, Career Skills, Ethnic Minority Students

รูปแบบการบริหารจัดการศึกษาร่วมกับระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียน เพื่อส่งเสริมทักษะอาชีพสำหรับนักเรียนกลุ่มชาติพันธุ์ โรงเรียนปางมะผ้าพิทยาสรรพ์ สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาแม่ฮ่องสอน

สยาม เรืองสุกใส¹

1 โรงเรียนปางมะผ้าพิทยาสรรพ์; siam_rpk21@hotmail.com (ผู้ประพันธ์ บรรณกิจ)

บทคัดย่อ

การวิจัยนี้มุ่งพัฒนารูปแบบการบริหารจัดการศึกษาร่วมกับระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียน เพื่อส่งเสริมทักษะอาชีพสำหรับนักเรียนกลุ่มชาติพันธุ์ที่ยากจนให้มีรายได้ระหว่างเรียน มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาสภาพและแนวทางการพัฒนารูปแบบการบริหารจัดการศึกษาร่วมกับระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียนเพื่อส่งเสริมทักษะอาชีพสำหรับนักเรียนกลุ่มชาติพันธุ์โรงเรียนปางมะผ้าพิทยาสรรพ์ รวมถึงการสร้าง ตรวจสอบรูปแบบฯ และศึกษาผลการทดลองใช้รูปแบบฯ ซึ่งเป็นการวิจัยและพัฒนาโดยใช้วิธีผสม ดำเนินการ 5 ขั้นตอน คือ ศึกษาสภาพปัจจุบัน แนวทางการส่งเสริมพัฒนา ยกร่าง ตรวจสอบ และทดลองใช้รูปแบบฯ ผลการวิจัยพบว่า (1) การจัดการศึกษาและระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียนมีระดับมาก แนวทางสำคัญคือหลักสูตรยืดหยุ่นตามบริบท ชุมชนมีส่วนร่วม นักเรียนฝึกจริงจากแหล่งเรียนรู้ วัสดุท้องถิ่น ประเมินตามสภาพจริง พัฒนาบุคลากรและสร้างแรงจูงใจ จัดงบประมาณเพียงพอ และประสานสถานประกอบการเพื่อสร้างรายได้ (2) รูปแบบฯ มี 7 องค์ประกอบ ได้แก่ หลักการ วัตถุประสงค์ ปัจจัยนำเข้า กระบวนการ ผลผลิต สภาพแวดล้อม และเงื่อนไขความสำเร็จ (3) การประเมินความเหมาะสม ความเป็นไปได้และความเป็นประโยชน์อยู่ในระดับมาก (4) การทดลองใช้พบว่ามี 8 อาชีพที่ส่งเสริมได้จริง ระดับความรู้และทักษะอยู่ในระดับดี คุณลักษณะอยู่ในระดับดีมาก รายได้เฉลี่ย 7,339 บาท ผู้เกี่ยวข้องมีความพึงพอใจระดับดี และผลงานได้รับรางวัล “หนึ่งโรงเรียน หนึ่งนวัตกรรม” เหรียญทองระดับประเทศ ปี 2567

คำสำคัญ: การบริหารจัดการ, ระบบช่วยเหลือนักเรียน, ทักษะอาชีพ, นักเรียนกลุ่มชาติพันธุ์

บทนำ

การเปลี่ยนแปลงของโลกอย่างรวดเร็วเป็นผลจากกระแสโลกาภิวัตน์ส่งผลสำคัญต่อการบรรลุเป้าประสงค์ของการจัดการศึกษาไทยทั้งในด้านคุณภาพการศึกษา ด้านโอกาสการเข้าถึง ด้านประสิทธิภาพและการปรับตัวเข้ากับกระแสการเปลี่ยนแปลงของโลกในศตวรรษที่ 21 ดังนั้นประเทศไทยต้องก้าวเข้าสู่กระแสการเปลี่ยนแปลงที่ให้ความสำคัญกับการพัฒนาทุนมนุษย์ (Human capital) จึงต้องมีการวางแผนพัฒนากำลังคนที่เหมาะสมและจัดการศึกษาให้รองรับกับกระแสการเปลี่ยนแปลง การพัฒนาคุณภาพการศึกษาเพื่อการมีงานทำและสร้างงานภายใต้บริบทเศรษฐกิจและสังคมของไทยและของโลกที่ขับเคลื่อนด้วยนวัตกรรมและความคิดสร้างสรรค์ภายใต้สังคมแห่งปัญญา (Wisdom-based society) สังคมแห่งการเรียนรู้ (Lifelong learning society) และการสร้างสภาพแวดล้อมที่เอื้อต่อการเรียนรู้ (Supportive learning environment) พลเมืองสามารถแสวงหาความรู้และเรียนรู้ได้อย่างต่อเนื่องตลอดชีวิตประเทศไทยก้าวข้ามกับดักประเทศที่มีรายได้ปานกลางไปสู่ประเทศที่พัฒนาแล้ว (สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา, 2560) การบริหารจัดการสถานศึกษาให้มีคุณภาพจึงจำเป็นต้องปรับเปลี่ยนรูปแบบเพื่อให้สถานศึกษาเป็นที่ยอมรับของผู้ปกครอง ผู้เรียน ผู้มีส่วนได้ส่วนเสียและสังคมโดยอาศัยแนวคิดการใช้องค์ประกอบเชิงระบบ (Systems Approach) การบริหารเชิงคุณภาพ (Quality Management) และอาศัย

รูปแบบหรือนวัตกรรมทางการบริหารที่มีประสิทธิภาพประสิทธิผลเพื่อนำไปใช้ในการบริหารจัดการสถานศึกษา (ยุภาวรรณ โมรัฐเถียร, 2555) แนวทางการจัดการศึกษาให้ถือว่าผู้เรียนมีความสำคัญที่สุดกระบวนการจัดการศึกษาต้องส่งเสริมให้ผู้เรียนสามารถพัฒนาตามธรรมชาติและเต็มตามศักยภาพและคำนึงถึงความแตกต่างระหว่างบุคคล ผู้เรียนประยุกต์ความรู้เพื่อใช้ป้องกันและแก้ปัญหา คิดเป็น ทำเป็น มีคุณธรรม มีค่านิยมที่ดีงามและคุณลักษณะอันพึงประสงค์ สถานศึกษามีการประสานความร่วมมือกับผู้ปกครอง ชุมชนทุกฝ่ายร่วมกันพัฒนาผู้เรียนตามศักยภาพ (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน, 2546) ผู้เรียนมีความสามารถในการใช้เทคโนโลยีและผู้เรียนได้รับการพัฒนาสอดคล้องกับความสามารถ ความถนัดและความสนใจสามารถนำไปปฏิบัติได้และพัฒนาทักษะการเรียนรู้ที่เชื่อมต่อกับโลกการทำงานมีทักษะอาชีพที่สอดคล้องกับความต้องการของประเทศโดยได้รับการพัฒนาอย่างมีคุณภาพทั้งความรู้ ทักษะอาชีพ ทักษะชีวิต ทักษะการทำงานที่สอดคล้องกับความต้องการของตลาดงาน (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน, 2560)

โรงเรียนปางมะผ้าพิทยาสรรพ์ อำเภอปางมะผ้า จังหวัดแม่ฮ่องสอนมีพื้นที่ตั้งอยู่ในพื้นที่พิเศษด้านความมั่นคงมีพื้นที่บริการการศึกษาเป็นภูเขาสูงมีเขตติดต่อกับประเทศเมียนมาร์ นักเรียนทั้งหมดเป็นชาติพันธุ์ ประกอบด้วย กะเหรี่ยง ปะโอ ลีซู ลาหู่ดำ ลาหู่แดง ม้ง ละว้า ไทยใหญ่ มีวัฒนธรรมและฐานะเศรษฐกิจแตกต่างและยากจน ดังนั้นโรงเรียนจึงพัฒนารูปแบบการบริหารจัดการศึกษาร่วมกับระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียนเพื่อส่งเสริมทักษะอาชีพสำหรับนักเรียนกลุ่มชาติพันธุ์โรงเรียนปางมะผ้าพิทยาสรรพ์ เพื่อนำรูปแบบไปใช้ในการส่งเสริมทักษะอาชีพให้แก่นักเรียนชาติพันธุ์ให้มีความรู้ ทักษะและเจตคติต่องานอาชีพตามความถนัดและความสนใจสอดคล้องกับวัฒนธรรมชุมชน ทนต่อการเปลี่ยนแปลงและมีคุณภาพชีวิตที่ดีต่อไปในอนาคต

การทบทวนวรรณกรรม

พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 และที่แก้ไขเพิ่มเติม พ.ศ. 2545 ได้กำหนดแนวทางการจัดการศึกษาเพื่อพัฒนาคนไทยให้สมบูรณ์ทั้งร่างกาย จิตใจ สติปัญญา และคุณธรรม โดยมุ่งเน้นให้ผู้เรียนเป็นศูนย์กลางสามารถเรียนรู้และพัฒนาตนเองได้เต็มศักยภาพ รวมถึงการปลูกฝังคุณธรรมและค่านิยมที่ดี การจัดการเรียนรู้จึงต้องสอดคล้องกับความสนใจและความถนัดของผู้เรียน คำนึงถึงความแตกต่างระหว่างบุคคล เน้นการคิด การแก้ปัญหา การประยุกต์ใช้ความรู้ และการเรียนรู้จากประสบการณ์จริงเพื่อพัฒนาทักษะชีวิตและการประกอบอาชีพ (กรมวิชาการ, 2546) อย่างไรก็ตาม การพัฒนานักเรียนตามกระบวนการศึกษาเพียงอย่างเดียวไม่เพียงพอ เนื่องจากสังคมและเทคโนโลยีที่เปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็ว ทำให้เกิดปัญหาหลากหลาย เช่น สารเสพติด ความรุนแรง การล้นหลามทางการเรียน และภัยทางเพศ ครูจึงต้องมีบทบาทสำคัญในการดูแลช่วยเหลือนักเรียนอย่างเป็นระบบ มีขั้นตอนและเครื่องมือที่เหมาะสม เพื่อให้การป้องกันและแก้ไขปัญหาเกิดผลจริง (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ, 2554) ซึ่งประกอบด้วย 5 ขั้นตอน ได้แก่ การรู้จักนักเรียนรายบุคคล การคัดกรอง การส่งเสริมพัฒนา การป้องกันและแก้ไขปัญหา และการส่งต่อ ระบบนี้ได้รับการยืนยันว่ามีประสิทธิภาพในการพัฒนาผู้เรียนให้มีคุณภาพรอบด้าน และเป็นตัวชี้วัดความสำเร็จของสถานศึกษา (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน, 2547)

การจัดการศึกษาเพื่อการประกอบอาชีพ (Career Education) มีจุดมุ่งหมายเพื่อพัฒนาผู้เรียนให้มีทักษะ ความรู้ เจตคติ และสมรรถนะที่จำเป็นสำหรับการทำงานและการดำรงชีวิตในศตวรรษที่ 21 มุ่งเน้นการพัฒนาทักษะ 3Rs และ 8Cs เช่น การคิดเชิงวิพากษ์ การสร้างสรรค์ การสื่อสาร การทำงานร่วมกัน การรู้เท่าทันสื่อ ทักษะอาชีพ และคุณธรรมจริยธรรม (กระทรวงศึกษาธิการ, 2560) ซึ่งสอดคล้องกับยุทธศาสตร์การผลิตและพัฒนากำลังคนตามแผนพัฒนาการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2560–2579 ที่เน้นการบูรณาการความรู้กับการปฏิบัติจริง รวมถึง STEM Education และทักษะภาษาอังกฤษ เพื่อรองรับการเปลี่ยนแปลงของโลกและการแข่งขันในระดับสากล การเสริมสร้างทักษะอาชีพในสถานศึกษาเป็นกระบวนการ

สำคัญที่สามารถดำเนินการในหลายรูปแบบ เช่น การบูรณาการในรายวิชาพื้นฐาน 8 กลุ่มสาระ การจัดรายวิชาเพิ่มเติม อาชีพ การศึกษาค้นคว้าด้วยตนเอง การทำโครงงานอาชีพ การจัดฐานการเรียนรู้ การเสริมทักษะผ่านกิจกรรมพัฒนาผู้เรียน และการจัดหลักสูตรวิชาชีพพระยาศน์ โดยมีเป้าหมายเพื่อให้ให้นักเรียนได้ลงมือปฏิบัติจริง พัฒนานิสัยในการทำงาน และเตรียมพร้อมสำหรับการประกอบอาชีพตามความถนัด ความสนใจ และบริบทของท้องถิ่น (กระทรวงศึกษาธิการ, 2561; สำนักวิชาการและมาตรฐานการศึกษา, 2561) ทั้งนี้ การจัดการศึกษาเพื่อประกอบอาชีพในระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน ต้องเน้นการสร้างแรงจูงใจ ความตระหนักรู้ การสำรวจอาชีพ และการเตรียมความพร้อมสู่เส้นทางอาชีพ เพื่อช่วยให้นักเรียน มีทักษะคิดวิเคราะห์ การตัดสินใจ และความสามารถปรับตัวต่อการเปลี่ยนแปลงของสังคม (สำนักงานคณะกรรมการ การศึกษาขั้นพื้นฐาน, 2554)

การบริหารสถานศึกษาเพื่อส่งเสริมอาชีพและพัฒนาทักษะนักเรียนเป็นกระบวนการที่มีความซับซ้อนและต้องการ การวางแผนอย่างเป็นระบบ ฅรงค์ อภัยใจ (2560) กล่าวว่าปัจจัยนำเข้าของการบริหารสถานศึกษาประกอบด้วยงาน วิชาการซึ่งถือเป็นหัวใจหลัก และงานสนับสนุนอีก 3 ด้าน ได้แก่ งานบุคคล งานงบประมาณ และงานบริหารทั่วไป ซึ่งทุก ด้านมีความเชื่อมโยงและส่งเสริมกัน กระบวนการบริหารใช้วงจรคุณภาพ PDCR (Plan-Do-Check-Report) พร้อมกับการ สร้างเครือข่ายความร่วมมือเพื่อขับเคลื่อนผลผลิต ผลผลิตที่เกิดขึ้นคือประสิทธิภาพการบริหารและการพัฒนาทักษะของ นักเรียน ส่วนเงื่อนไขความสำเร็จขึ้นอยู่กับวิสัยทัศน์ของผู้บริหาร การถ่ายทอดความรู้จากครูสู่ผู้เรียน และเครือข่ายองค์กร ภายนอก รวมถึงนโยบายและความร่วมมือกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ในขณะเดียวกัน สุกัญญา แซ่มช้อย (2557) สนับสนุน แนวทางดังกล่าวโดยเน้นว่าการบริหารสถานศึกษาควรมีหลักสูตรที่ชัดเจน เปิดโอกาสให้นักเรียนมีรายได้ระหว่างเรียน และ พัฒนาทักษะชีวิตที่จำเป็นสำหรับการประกอบอาชีพ โดยปัจจัยสำคัญที่ส่งเสริมความสำเร็จ ได้แก่ วิสัยทัศน์ของผู้บริหาร การเชื่อมโยงความรู้จากครูสู่ผู้เรียน และเครือข่ายความร่วมมือภายนอก นอกจากนี้ สุทธิศักดิ์ นันทวิทย์ (2558) และอำไพ นงค์เยาว์ (2560) ได้แบ่งการบริหารออกเป็น 4 ด้าน ได้แก่ การบริหารงานวิชาการ การบริหารงานบุคลากร การบริหารงาน งบประมาณ และการบริหารงานทั่วไป พร้อมนำหลักการบริหารเชิงระบบมาใช้และส่งเสริมชุมชนการเรียนรู้ (PLC) เพื่อ พัฒนาทักษะนักเรียน โดยเน้นการสร้างสภาพแวดล้อมที่เอื้อต่อการเรียนรู้ การพัฒนาหลักสูตร และการตรวจสอบ ประเมินผลอย่างต่อเนื่อง จากข้อมูลข้างต้นสามารถสรุปได้ว่า การบริหารสถานศึกษาเพื่อพัฒนาทักษะอาชีพและนักเรียน ควรเป็นการบูรณาการระหว่างปัจจัยนำเข้า กระบวนการ ผลผลิต และเงื่อนไขความสำเร็จ พร้อมทั้งสร้างเครือข่ายความ ร่วมมือทั้งภายในและภายนอกสถานศึกษา เพื่อให้นักเรียนมีทักษะ ความรู้ และเจตคติที่จำเป็นต่อชีวิตและการประกอบ อาชีพในศตวรรษที่ 21

วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อศึกษาสภาพและแนวทางในการพัฒนารูปแบบการบริหารจัดการศึกษาร่วมกับระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียน เพื่อส่งเสริมทักษะอาชีพสำหรับนักเรียนกลุ่มชาติพันธุ์โรงเรียนปางมะผ้าพิทยาสรรพ์ สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา แม่ฮ่องสอน
2. เพื่อสร้างรูปแบบและตรวจสอบรูปแบบการบริหารจัดการศึกษาร่วมกับระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียนเพื่อ ส่งเสริมทักษะอาชีพสำหรับนักเรียนกลุ่มชาติพันธุ์โรงเรียนปางมะผ้าพิทยาสรรพ์ สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา แม่ฮ่องสอน
3. เพื่อศึกษาผลการทดลองใช้รูปแบบการบริหารจัดการศึกษาร่วมกับระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียนเพื่อส่งเสริม ทักษะอาชีพสำหรับนักเรียนกลุ่มชาติพันธุ์โรงเรียนปางมะผ้าพิทยาสรรพ์ สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา แม่ฮ่องสอน

กรอบแนวคิดการวิจัย

ภาพที่ 1 กรอบแนวคิด

วิธีการวิจัย

ขั้นตอนที่ 1 การศึกษาสภาพการบริหารจัดการศึกษาและสภาพการบริหารระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียนของโรงเรียนปางมะผ้าพิทยาสรรพ์ สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาแม่ฮ่องสอน โดยใช้แบบสอบถามผู้เกี่ยวข้องจำนวน 37 คน

ขั้นตอนที่ 2 การศึกษาแนวทางในการบริหารจัดการศึกษาร่วมกับระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียนเพื่อส่งเสริมทักษะอาชีพสำหรับนักเรียนกลุ่มชาติพันธุ์โรงเรียนปางมะผ้าพิทยาสรรพ์ สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาแม่ฮ่องสอน โดยใช้วิธีการสัมภาษณ์(Interview) ผู้ทรงคุณวุฒิ จำนวน 3 คน

ขั้นตอนที่ 3 ร่างรูปแบบการบริหารจัดการศึกษาร่วมกับระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียนเพื่อส่งเสริมทักษะอาชีพสำหรับนักเรียนกลุ่มชาติพันธุ์โรงเรียนปางมะผ้าพิทยาสรรพ์ สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาแม่ฮ่องสอน โดยผู้วิจัยใช้การประชุมปฏิบัติการ(Workshop)กับครูโรงเรียนปางมะผ้าพิทยาสรรพ์จำนวนรวม 25 คน

ขั้นตอนที่ 4 ตรวจสอบรูปแบบการบริหารจัดการศึกษาร่วมกับระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียนเพื่อส่งเสริมทักษะอาชีพสำหรับนักเรียนกลุ่มชาติพันธุ์โรงเรียนปางมะผ้าพิทยาสรรพ์ สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาแม่ฮ่องสอน ผู้วิจัยดำเนินการสนทนากลุ่ม (Focus Group) กับผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 7 คน

ขั้นตอนที่ 5 การทดลองใช้รูปแบบการบริหารจัดการศึกษาร่วมกับระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียนเพื่อส่งเสริมทักษะอาชีพสำหรับนักเรียนกลุ่มชาติพันธุ์โรงเรียนปางมะผ้าพิทยาสรรพ์ สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาแม่ฮ่องสอน โดยการนำรูปแบบไปทดลองใช้ในโรงเรียนปางมะผ้าพิทยาสรรพ์ ในปีการศึกษา 2566

ผลการวิจัย

1. ผลการศึกษาสภาพและแนวทางในการพัฒนารูปแบบการบริหารจัดการศึกษาร่วมกับระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียนเพื่อส่งเสริมทักษะอาชีพสำหรับนักเรียนกลุ่มชาติพันธุ์โรงเรียนปางมะผ้าพิทยาสรรพ์

พบว่า สภาพการบริหารจัดการศึกษาและสภาพระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียนโรงเรียนปางมะผ้าพิทยาสรรพ์ โดยรวมอยู่ในระดับมากทุกด้าน

ตารางที่ 1 ผลการศึกษาสภาพการบริหารจัดการศึกษาร่วมกับระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนเพื่อส่งเสริมทักษะอาชีพ

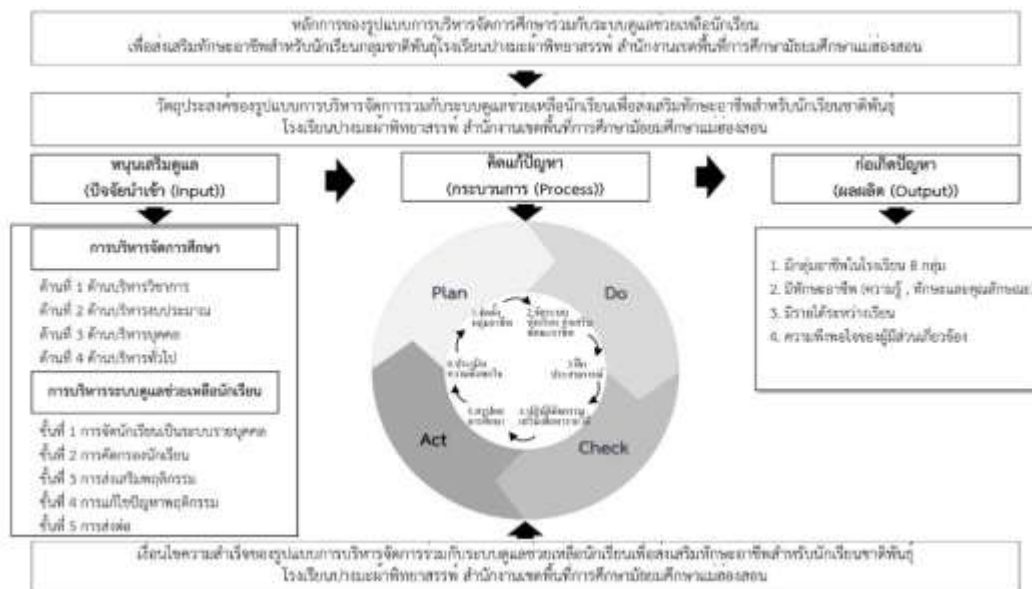
รายการ	μ	σ	แปลผลระดับสภาพการบริหารโรงเรียน
1. งานวิชาการ	3.72	0.73	มาก
2. งานงบประมาณ	3.62	0.85	มาก
3. งานบริหารงานบุคคล	3.82	0.85	มาก
4. งานบริหารทั่วไป	3.48	1.01	มาก
5. การรู้จักนักเรียนเป็นรายบุคคล	3.62	0.85	มาก
6. การคัดกรองนักเรียน	3.82	0.85	มาก
7. การส่งเสริมนักเรียน	3.48	1.01	มาก
8. การป้องกันและการแก้ไข	3.72	0.73	มาก
9. การส่งต่อ	3.48	1.01	มาก
รวม	3.71	0.87	มาก

จากตารางที่ 1 การศึกษาสภาพการบริหารจัดการศึกษาและสภาพการบริหารระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียนของโรงเรียนปางมะผ้าพิทยาสรรพ์ สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาแม่ฮ่องสอน พบว่า โดยรวมอยู่ใน ระดับมากเมื่อเรียงลำดับค่าเฉลี่ยจากมากไปน้อย 3 ลำดับแรกได้แก่ การบริหารงานบุคคลและการคัดกรองนักเรียน($\mu = 3.82$, $\sigma = 0.85$) รองลงมาได้แก่ บริหารงานวิชาการและการป้องกันและการแก้ไข ($\mu = 3.72$, $\sigma = 0.73$) ค่าเฉลี่ยน้อยที่สุดได้แก่ งานบริหารทั่วไป การส่งเสริมนักเรียนและการส่งต่อ ($\mu = 3.48$, $\sigma = 1.01$)

แนวทางในการพัฒนารูปแบบ ฯ พบว่า การพัฒนาหลักสูตรต้องมีความยืดหยุ่นสอดคล้องกับสภาพบริบท ความต้องการและอาชีพในชุมชน บุคลากรสอนร่วมกับรายวิชาอื่น นักเรียนได้ฝึกปฏิบัติจริงเรียนรู้จากแหล่งเรียนรู้และใช้การประเมินตามสภาพจริง ต้องมีแผนการพัฒนาบุคลากรให้ครูได้รับการเพิ่มพูนความรู้ทักษะอาชีพและสร้างแรงจูงใจให้ครูเรียนรู้สิ่งใหม่ ควรจัดสภาพแวดล้อมเหมาะสมกับการเรียนอาชีพ มอบหมายการสอนให้สอดคล้องกับวิชาเอกความถนัดและส่งเสริมครูให้มีความก้าวหน้าและมีรายได้ร่วมกับนักเรียน ต้องจัดสรรงบประมาณให้เพียงพอ มีการวางแผนใช้ทรัพยากร ใช้การมีส่วนร่วมกับชุมชนและหน่วยงานอื่นเพื่อระดมทรัพยากรเพื่อการสอนอย่างเพียงพอ นำทรัพยากรในท้องถิ่นมาจัดการเรียนการสอนและใช้สถานประกอบการในชุมชนเป็นแหล่งเรียนรู้ สร้างการมีส่วนร่วมในการจัดการเรียนรู้ทักษะอาชีพ ให้ นักเรียนได้มีส่วนร่วมในการกำหนดรายวิชาตามความถนัดและความสนใจของตน และประสานงานกับสถานประกอบการ ส่งนักเรียนเข้าไปฝึกงานในสถานที่จริงและส่งเสริมการหารายได้ระหว่างเรียน มีเวทีแลกเปลี่ยนเรียนรู้และมีการประชาสัมพันธ์การส่งเสริมทักษะอาชีพสู่สาธารณะรับทราบ โรงเรียนต้องกำหนดวิสัยทัศน์ชัดเจน กระบวนการเรียนรู้สร้างทัศนคติที่ดีต่องานอาชีพในท้องถิ่น ใช้หลักการบริหารคุณภาพและนำเทคโนโลยีทันสมัยมาจัดการเรียนและการพัฒนางานอาชีพอย่างสร้างสรรค์

2. ผลการสร้างรูปแบบและตรวจสอบรูปแบบการบริหารจัดการศึกษาร่วมกับระบบการดูแลช่วยเหลือ
นักเรียนเพื่อส่งเสริมทักษะอาชีพสำหรับนักเรียนกลุ่มชาติพันธุ์โรงเรียนปางมะผ้าพิทยาสรรพ์ สำนักงานเขตพื้นที่
การศึกษามัธยมศึกษาแม่ฮ่องสอน

2.1 ผลการสร้างรูปแบบฯ มีองค์ประกอบของรูปแบบฯทั้งสิ้น 7 องค์ประกอบ ได้แก่ 1.หลักการของ
รูปแบบ 2.วัตถุประสงค์ของรูปแบบ 3.หุ่นเสริมดูแล (ปัจจัยนำเข้า) 4.คิดแก้ปัญหา(กระบวนการ) 5.ก่อเกิดปัญญา(ผลผลิต)
6.แสวงหาความร่วมมือ (สภาพแวดล้อม) 7.เงื่อนไขความสำเร็จ ดังภาพที่ 2

ภาพที่ 2 แผนภาพรูปแบบการบริหารจัดการศึกษาร่วมกับระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียนเพื่อส่งเสริมทักษะอาชีพสำหรับ
นักเรียนกลุ่มชาติพันธุ์โรงเรียนปางมะผ้าพิทยาสรรพ์ สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาแม่ฮ่องสอน

2.2 ผลการตรวจสอบรูปแบบฯ พบว่า การประเมินความเหมาะสม ความเป็นไปได้และความเป็น
ประโยชน์ ภาพรวมอยู่ในระดับมาก ดังข้อมูลตารางที่ 2

ตารางที่ 2 ผลการประเมินความเหมาะสม ความเป็นไปได้และความเป็นประโยชน์ของรูปแบบฯ

ที่	รายการประเมิน	ความเหมาะสม			ความเป็นไปได้			ความเป็นประโยชน์		
		ผลการประเมิน n = 7			ผลการประเมิน n = 7			ผลการประเมิน n = 7		
		μ	σ	ระดับ คุณภาพ	μ	σ	ระดับ คุณภาพ	μ	σ	ระดับ คุณภาพ
1	องค์ประกอบที่ 1 หลักการของรูปแบบ	4.06	0.31	มาก	4.48	0.17	มาก	4.32	0.08	มาก
2	องค์ประกอบที่ 2 วัตถุประสงค์ของรูปแบบ	4.00	0.00	มาก	4.43	0.01	มาก	4.35	0.30	มาก
3	องค์ประกอบที่ 3 หุ่นเสริมดูแล(ปัจจัยนำเข้า)	4.36	0.48	มาก	4.08	0.32	มาก	4.39	0.39	มาก
4	องค์ประกอบที่ 4 คิดแก้ปัญหา(กระบวนการ)	4.57	0.40	มากที่สุด	4.54	0.17	มากที่สุด	4.54	0.17	มากที่สุด
5	องค์ประกอบที่ 5 ก่อเกิดปัญญา(ผลผลิต)	4.13	0.24	มาก	4.06	0.31	มาก	4.14	0.51	มาก
6	องค์ประกอบที่ 6 แสวงหาความร่วมมือ(สภาพแวดล้อม)	4.38	0.07	มาก	4.43	0.23	มาก	4.38	0.24	มาก
7	องค์ประกอบที่ 7 เงื่อนไขความสำเร็จ	4.57	0.40	มากที่สุด	4.21	0.29	มาก	4.49	0.30	มาก
ค่าเฉลี่ยรวม		4.29	0.27	มาก	4.31	0.21	มาก	4.37	0.28	มาก

จากตารางที่ 2 การตรวจสอบรูปแบบฯ พบว่า การประเมินความเหมาะสม ความเป็นไปได้และความเป็นประโยชน์
ภาพรวมอยู่ในระดับ มาก ทุกด้าน

3. ผลการทดลองใช้รูปแบบการบริหารจัดการศึกษาร่วมกับระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียนเพื่อส่งเสริมทักษะอาชีพสำหรับนักเรียนกลุ่มชาติพันธุ์โรงเรียนปางมะผ้าพิทยาสรรพ์

การจัดตั้งกลุ่มอาชีพในโรงเรียนปางมะผ้าพิทยาสรรพ์ ดำเนินการได้จำนวน 8 กลุ่มอาชีพ มีนักเรียนเข้าร่วมกิจกรรมทั้งสิ้น 60 คน ผลการส่งเสริมทักษะอาชีพสำหรับนักเรียน พบว่า ด้านความรู้ของผู้เรียน (Knowledge) ด้านทักษะของผู้เรียน (Skills) ส่วนใหญ่มีผลการประเมินอยู่ในระดับดี ในทุกหัวข้อการประเมิน ด้านคุณลักษณะของผู้เรียน (Attribute) พบว่า ส่วนใหญ่มีผลการประเมินอยู่ในระดับดีมาก ในทุกหัวข้อการประเมิน ผลการมีรายได้ระหว่างเรียน พบว่า มีรายได้จากการประกอบอาชีพทุกกลุ่มอาชีพ โดยมีค่าเฉลี่ยรายได้เป็นเงิน 7,339 บาท ผลการประเมินความพึงพอใจของผู้มีส่วนเกี่ยวข้อง พบว่า ส่วนใหญ่มีความพึงพอใจอยู่ในระดับดีทุกรายการ ผลการนำผลงานเข้าร่วมการแข่งขันและเผยแพร่สู่สาธารณะ พบว่า ผลงานได้รับรางวัล หนึ่งโรงเรียน หนึ่งนวัตกรรม รางวัลระดับเหรียญทอง “ระดับประเทศ” ประจำปี 2567

อภิปรายผลการวิจัย

1. ผลการศึกษาศาภาพและแนวทางในการพัฒนารูปแบบการบริหารจัดการศึกษาร่วมกับระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียนเพื่อส่งเสริมทักษะอาชีพสำหรับนักเรียนกลุ่มชาติพันธุ์โรงเรียนปางมะผ้าพิทยาสรรพ์ สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาแม่ฮ่องสอน พบว่า

1.1 สภาพการบริหารจัดการศึกษาของโรงเรียนปางมะผ้าพิทยาสรรพ์ โดยรวมอยู่ในระดับมาก ทั้งนี้ อาจเป็นเพราะว่า โรงเรียนได้ดำเนินการบริหารจัดการศึกษาตามบทบาทและภารกิจงานทั้ง 4 ฝ่ายได้ครบถ้วนและมีประสิทธิภาพ สอดคล้องกับงานวิจัยของ รุจิรา วิริยะหิรัญไพบูลย์ (2559) ได้ศึกษาวิจัยเรื่อง สภาพและแนวทางการพัฒนาการบริหารโรงเรียนประถมศึกษาในอำเภอเก้าเลี้ยว จังหวัดนครสวรรค์ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา นครสวรรค์ เขต 1 ผลการศึกษาพบว่า สภาพการพัฒนาการบริหารโรงเรียนประถมศึกษาในอำเภอเก้าเลี้ยว โดยภาพรวมทั้ง 4 ด้าน พบว่า มีประสิทธิภาพอยู่ในระดับมาก สอดคล้องกับ บาทหลวงมงคล จันทรสุนด์ (2559) ได้ศึกษาวิจัยเรื่อง การบริหารสถานศึกษาสู่ความเป็นเลิศของสถานศึกษาสังกัดสังฆมณฑลราชบุรี ผลการศึกษาพบว่า การบริหารสถานศึกษาสู่ความเป็นเลิศของสถานศึกษา สังกัดสังฆมณฑลราชบุรี ในภาพรวมอยู่ในระดับมาก

1.2 สภาพการดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนของโรงเรียนปางมะผ้าพิทยาสรรพ์ พบว่า ในภาพรวมอยู่ในระดับมากทุกรายการ ทั้งนี้เป็นเพราะว่าโรงเรียนได้ดำเนินการนำแนวคิด ทฤษฎีระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียนสู่การปฏิบัติอย่างเป็นระบบและมีประสิทธิภาพ ซึ่งสอดคล้องกับ สุจิตา พงษ์สวัสดิ์ (2561) ได้ศึกษาวิจัยการดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนโรงเรียนชะอำคุณหญิงเนื่องบุรี พบว่า การดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนของโรงเรียนชะอำคุณหญิงเนื่องบุรี โดยภาพรวมและรายด้านอยู่ในระดับมาก

1.3 แนวทางการบริหารจัดการศึกษาร่วมกับระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนเพื่อส่งเสริมทักษะอาชีพสำหรับนักเรียนชาติพันธุ์โรงเรียนปางมะผ้าพิทยาสรรพ์ พบว่า ด้านวิชาการ การพัฒนาหลักสูตรต้องมีความยืดหยุ่นสอดคล้องกับปัญหาความต้องการและอาชีพในชุมชน บูรณาการการสอนร่วมกับวิชาอื่น จัดการเรียนรู้ที่นำไปปฏิบัติจริงฝึกปฏิบัติจริงจากแหล่งเรียนรู้และสร้างเจตคติที่ดีต่อทักษะอาชีพ และวิถีชุมชนและใช้การประเมินตามสภาพจริง สอดคล้องกับ รุจิรา วิริยะหิรัญไพบูลย์ (2559) ศึกษาวิจัยเรื่องสภาพและแนวทางการพัฒนาการบริหารโรงเรียนประถมศึกษาในอำเภอเก้าเลี้ยว จังหวัดนครสวรรค์ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา นครสวรรค์ เขต 1 ผลการศึกษาพบว่า แนวทางการพัฒนาการบริหารโรงเรียนประถมศึกษา ได้แก่ ด้านบริหารงานวิชาการควรดำเนินการพัฒนาตามแผนปฏิบัติงาน ติดตาม ตรวจสอบ หลักสูตรมีการปรับเปลี่ยนตามนโยบายให้เหมาะสมกับผู้เรียนและชุมชน ด้านบริหารงานบุคคล ต้องมอบหมายหน้าที่ให้ตรงกับความสามารถ พัฒนาความรู้และสร้างความก้าวหน้าให้แก่ครู สอดคล้อง

กับ บาทหลวงมณฑล จันทรสุขสันต์ (2559) ได้วิจัยเรื่องการบริหารสถานศึกษาสู่ความเป็นเลิศของสถานศึกษาสังกัดสังฆมณฑลราชบุรี พบว่า ต้องมีแผนการพัฒนาให้ครูได้รับการเพิ่มพูนความรู้ทักษะอาชีพและสร้างขวัญกำลังใจในการเรียนรู้สิ่งใหม่ มอบหมายการสอนให้สอดคล้องกับวิชาเอกความถนัดและส่งเสริมครูให้มีความก้าวหน้าในอาชีพและมีรายได้ร่วมกับนักเรียน **ด้านงบประมาณ** ต้องจัดสรรงบประมาณให้เพียงพอ มีการวางแผนการใช้จ่ายเงินสอดคล้องกับวัตถุประสงค์ บริหารการเงินอย่างมีประสิทธิภาพและรายงานการใช้จ่ายเงิน สอดคล้องกับ สอดคล้องกับ สมศรี เณรจาที (2560) ได้ศึกษารูปแบบการบริหารสถานศึกษาเพื่อพัฒนาคุณภาพของผู้เรียนให้มีคุณลักษณะพึงประสงค์ในศตวรรษที่ 21 พบว่ารูปแบบที่มีความเหมาะสม ประกอบด้วย 5 องค์ประกอบ คือ การวางระบบการบริหารและพัฒนาองค์กรอย่างมีส่วนร่วมของทุกภาคส่วน, การพัฒนาหลักสูตรและกระบวนการเรียนรู้โดยมีวิจัยเป็นฐาน, การบริหารจัดการทรัพยากรและงบประมาณอย่างมีประสิทธิภาพ, การจัดการเรียนรู้ให้ผู้เรียนมีสมรรถนะทางเทคโนโลยีและการสื่อสาร และการพัฒนาระบบข้อมูลและสารสนเทศเพื่อบริหารจัดการทรัพยากรและงบประมาณ **ด้านบริหารงานทั่วไป** มีการวางแผนโครงสร้างระบบการบริหาร สร้างเครือข่ายความร่วมมือการมีส่วนร่วมของทุกภาคส่วนร่วมจัดการศึกษา มีแหล่งเรียนรู้ที่สอดคล้องกับสาระการเรียนรู้ ผู้เรียนเรียนรู้เต็มตามศักยภาพและมีรายได้ระหว่างเรียน สอดคล้องกับ สุกัญญา แซ่มซ้อย (2557) ได้ทำวิจัยเรื่องแนวทางการจัดการศึกษาขั้นพื้นฐานเพื่อการประกอบอาชีพ ผลการวิจัยพบว่า เครือข่ายองค์กรภายนอก และเงื่อนไขที่ส่งผลต่อความสำเร็จและความสัมพันธ์อันดีกับหน่วยงานทางการศึกษาอื่น ลักษณะความร่วมมือขององค์กรต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาคุณภาพและมาตรฐานในการจัดการศึกษาขั้นพื้นฐานเพื่อการประกอบอาชีพ **ด้านระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน** โรงเรียนต้องนำระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียนมากำหนดเป็นแนวปฏิบัติที่ชัดเจน ดำเนินงานเป็นระบบและมีกิจกรรมส่งเสริมแก้ไขช่วยเหลือนักเรียนที่หลากหลายสร้างการมีส่วนร่วมจากทุกฝ่ายให้การช่วยเหลือได้ตรงกับสภาพปัญหาและความต้องการของผู้เรียน สอดคล้องกับ ธนกฤต อึ้งน้อย (2562) ได้ศึกษาการดำเนินงานระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียนที่มีประสิทธิผลและเพื่อพัฒนารูปแบบระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียนที่มีประสิทธิผลโดยใช้กระบวนการชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพ ดำเนินการวิจัยด้วยกระบวนการวิจัยเชิงปฏิบัติการทดลองใช้รูปแบบในโรงเรียนบ้านวังจาน พบว่า ครูควรมีจิตวิทยาในการทำความเข้าใจนักเรียน โรงเรียนควรมีวิธีการที่หลากหลายในการเก็บข้อมูลนักเรียน และมีแผนในการส่งเสริมพัฒนาให้นักเรียนแต่ละคนมีการคัดกรองนักเรียนโดยการจัดกลุ่มนักเรียน จำแนกนักเรียนตามความสามารถพิเศษ กลุ่มเสี่ยงและกลุ่มมีปัญหาเป็นรายกรณี **ด้านส่งเสริมทักษะอาชีพ** โรงเรียนต้องจัดการเรียนรู้ทักษะอาชีพยึดสภาพปัญหาความต้องการและบริบทของชุมชนเป็นหลัก จัดกิจกรรมตรงกับความถนัดความสนใจและศักยภาพของนักเรียนเน้นการฝึกปฏิบัติจริงเพื่อให้เกิดความรู้ ทักษะและเจตคติที่สำคัญในการประกอบอาชีพโดยใช้การมีส่วนร่วมของชุมชนและส่งเสริมให้นักเรียนมีรายได้จากการประกอบอาชีพ สอดคล้องกับ สุภโชค ปิยะสันต์ (2558) ได้ทำวิจัยเรื่อง ศึกษาการพัฒนารูปแบบการจัดการศึกษาขั้นพื้นฐานเพื่อการประกอบอาชีพสำหรับโรงเรียนในพื้นที่สูงและถิ่นทุรกันดาร ผลการวิจัย พบว่า รูปแบบการจัดการศึกษาที่มีวิธีปฏิบัติที่ดี คือ เป็นการจัดการศึกษาเพื่อพัฒนาผู้เรียนให้เป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์มีคุณภาพ สามารถประกอบอาชีพในท้องถิ่นโดยไม่ทิ้งถิ่นฐานที่อยู่พึ่งตนเองได้และอยู่ในสังคมได้อย่างมีความสุขโรงเรียนเป็นฐานในการพัฒนาโดยการมีส่วนร่วมของทุกภาคส่วนเพื่อให้ผู้เรียนมีความรู้ ทักษะและเจตคติที่ดีต้องงานอาชีพสร้างโอกาสการเรียนรู้ให้ผู้เรียนมีประสบการณ์ สามารถนำไปปฏิบัติหรือประกอบอาชีพได้อย่างเหมาะสม

2. ผลการสร้างรูปแบบและตรวจสอบรูปแบบฯ พบว่า รูปแบบฯ ประกอบด้วย 7 องค์ประกอบสำคัญ ได้แก่ 1. หลักการของรูปแบบ 2.วัตถุประสงค์ของรูปแบบ 3. หนุนเสริมดูแล(ปัจจัยนำเข้า) 4. คิดแก้ปัญหา (กระบวนการ) 5. ก่อเกิดปัญญา (ผลผลิต) 6. แสวงหาความร่วมมือ (สภาพแวดล้อม) 7. เงื่อนไขความสำเร็จ สอดคล้องกับ อร่าม วัฒนะ (2561) ได้ศึกษารูปแบบการบริหารสถานศึกษาขั้นพื้นฐานสู่ความเป็นเลิศของโรงเรียนสังกัดองค์การบริหารส่วนจังหวัด พบว่า 1) การวิเคราะห์องค์ประกอบได้ 7 องค์ประกอบ ได้แก่ (1) ภาวะผู้นำของผู้บริหาร (2) คุณภาพครู (3) การวางแผนกลยุทธ์ (4)

เครือข่ายความร่วมมือ (5) คุณภาพนักเรียน (6) การบริหารจัดการ (7) การพัฒนาบุคลากร สอดคล้องกับ คำนี้ รุ่งเรือง (2563) ได้วิจัยการพัฒนารูปแบบการบริหารระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนของโรงเรียนบ้านไสไทยองค์การบริหารส่วนตำบลไสไทย จังหวัดกระบี่ พบว่า การประเมินความเหมาะสมความเป็นไปได้ในทางปฏิบัติความถูกต้องและความเป็นประโยชน์ของรูปแบบการบริหารระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน ผลการศึกษา พบว่า ด้านความเป็นไปได้และด้านความเป็นประโยชน์อยู่ในระดับมาก

6. ผลการทดลองใช้รูปแบบฯ พบว่า สามารถจัดตั้งกลุ่มอาชีพได้จำนวน 8 กลุ่ม ผลการส่งเสริมการเรียนรู้ทักษะอาชีพด้านความรู้ ด้านทักษะอยู่ในระดับดีและด้านคุณลักษณะอยู่ในระดับดีมาก มีรายได้ระหว่างเรียนเฉลี่ยเป็นเงิน 7,339 บาท ความพึงพอใจของผู้เกี่ยวข้องอยู่ระดับดีและการเผยแพร่ผลงานได้รับรางวัล “หนึ่งโรงเรียน หนึ่งนวัตกรรม” ระดับเหรียญทอง “ระดับประเทศ” ประจำปี 2567 สอดคล้องกับ อนุชา ผลอิน (2558) ได้วิจัยการพัฒนารูปแบบระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน ด้านการส่งเสริมคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของนักเรียนโรงเรียนเทศบาลศรีบุญยานุสรณ์ พบว่า ผลการทดลองใช้รูปแบบฯ โดยภาพรวมอยู่ในระดับมากและการประเมินความพึงพอใจในการพัฒนารูปแบบฯ ปรากฏว่าครูผู้บริหาร คณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน และนักเรียนมีความพึงพอใจโดยรวมอยู่ในระดับมาก

ข้อเสนอแนะที่ได้รับจากการวิจัย

1.1 ควรศึกษาปัจจัยที่ส่งผลต่อความสำเร็จในการพัฒนาทักษะอาชีพสำหรับนักเรียนชาติพันธุ์เพื่อหาแนวทางให้เกิดการพัฒนาทักษะอาชีพขั้นสูงในศตวรรษที่ 21

1.2 ควรมีการพัฒนาหลักสูตรการส่งเสริมทักษะอาชีพในโรงเรียนให้หลากหลายมากขึ้นสอดคล้องกับอาชีพในศตวรรษที่ 21 โดยเปิดโอกาสให้ทุกภาคส่วนเข้ามามีส่วนร่วมในการดำเนินการมากขึ้น

เอกสารอ้างอิง

คำนี้ รุ่งเรือง. (2563). การพัฒนารูปแบบการบริหารระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนของโรงเรียนบ้านไสไทย. Gotoknow.

<https://www.gotoknow.org/posts/691363>

ณรงค์ อภัยใจ. (2560). รูปแบบการบริหารจัดการศึกษาเพื่อส่งเสริมอาชีพสำหรับเด็กด้อยโอกาสโรงเรียนในโครงการตามพระราชดำริ (วิทยานิพนธ์ปรัชญาดุษฎีบัณฑิต, สาขาวิชาผู้นำทางการศึกษาและการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์). บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงใหม่.

ธนกฤต อึ้งน้อย. (2562). การพัฒนารูปแบบการดำเนินงานระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียนที่มีประสิทธิผลของโรงเรียนขนาดเล็ก: กรณีศึกษาโรงเรียนบ้านวังจาน. สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน.

บาทหลวงมงคล จันทรสุนต์. (2559). การบริหารสถานศึกษาสู่ความเป็นเลิศของสถานศึกษาสังกัดสังฆมณฑลราชบุรี (วิทยานิพนธ์ครุศาสตรมหาบัณฑิต, สาขาวิชาการบริหารการศึกษา). มหาวิทยาลัยราชภัฏหมู่บ้านจอมบึง.

ยุพาวรรณ โมรัฐเถียร. (2555). การพัฒนารูปแบบการบริหารโรงเรียนสู่ความเป็นเลิศโรงเรียนสังกัดกรุงเทพมหานคร (ดุษฎีนิพนธ์ปรัชญาดุษฎีบัณฑิต, สาขาวิชาการบริหารการศึกษา). มหาวิทยาลัยบูรพา.

รุจิรา วิริยะหิรัญไพบุลย์. (2559). สภาพและแนวทางการพัฒนาการบริหารโรงเรียนประถมศึกษาในอำเภอเก้าเลี้ยว จังหวัดนครสวรรค์ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา นครสวรรค์ เขต 1 (วิทยานิพนธ์ปริญญาโทมหาบัณฑิต). มหาวิทยาลัยเซนต์จอห์น.

ศุภโชค ปิยะสันต์. (2558). รูปแบบการจัดการศึกษาขั้นพื้นฐานเพื่อการประกอบอาชีพสำหรับโรงเรียนในพื้นที่สูงและถิ่นทุรกันดาร: บทเรียนจากโรงเรียนที่มีวิธีปฏิบัติที่ดี. วารสารการวิจัยกาสะลองคำ มหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงราย, 9(2), 175–189.

- สมศรี เณรจาทิ. (2560). รูปแบบการบริหารสถานศึกษาเพื่อพัฒนาคุณภาพของผู้เรียนให้มีคุณลักษณะพึงประสงค์ในศตวรรษที่ 21. *วารสารบริหารการศึกษา มศว*, 14(27), 10–20.
- สุกัญญา แซ่มซ้อย. (2557). การจัดการศึกษาขั้นพื้นฐานเพื่อการประกอบอาชีพ: โรงเรียนถนนอมราษฎรบำรุง. ใน *ประมา แขวงเมือง (บ.ก.)*, *วารสารศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยขอนแก่น* (หน้า 100–110). สำนักพิมพ์มหาวิทยาลัยขอนแก่น.
- สุธิดา พงษ์สวัสดิ์. (2561). การดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน โรงเรียนชะอำคุณหญิงเนื่องบุรี. *บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศิลปากร*.
- สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน. (2546). *คู่มือการปฏิบัติงานสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา*. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์องค์การรับส่งสินค้าและพัสดุภัณฑ์ (ร.ส.พ.).
- สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน. (2560). *การขับเคลื่อนการศึกษามัธยมศึกษาไทย 4.0 เพื่อการมีงานทำแห่งศตวรรษที่ 21*. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์ชุมนุมสหกรณ์การเกษตรแห่งประเทศไทย.
- สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา. (2560). *แผนการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2560–2579*. กรุงเทพฯ: สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา กระทรวงศึกษาธิการ.
- อนุชา ผลอิน. (2558). การพัฒนารูปแบบระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนด้านการส่งเสริมคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของนักเรียนโรงเรียนเทศบาลศรีบุญยานุสรณ์. <https://journalrec.mbu.ac.th/images/pdf/journal6-2/21p187-195.pdf>
- อร่าม วัฒนะ. (2561). *รูปแบบการบริหารสถานศึกษาสู่ความเป็นเลิศของโรงเรียนสังกัดองค์การบริหารส่วนจังหวัด (วิทยานิพนธ์ ค.ด.)*. มหาวิทยาลัยราชภัฏนครสวรรค์.
- Jansen, M. (2013). *Life skills that enable resilience: A profile of adolescents from a coloured community in Kimberley* (Doctoral dissertation, University of the Free State).
- Tolbert, D. (1980, as cited in ญัฐอริยา สุขสุวรรณพร, 2553). *การสร้างอาชีพเสริมกับการพัฒนาคุณภาพชีวิตของประชาชนในเขตเทศบาลตำบลอ่างศิลาจังหวัดชลบุรี* (วิทยานิพนธ์รัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต, มหาวิทยาลัยขอนแก่น).